

Na osnovu člana 164. stav 5 Zakona o tržištu hartija od vrijednosti ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 92/06, 34/09, 30/12 i 59/13), člana 2. Uredbe o uslovima, postupku emisije i elementima primarnog tržišta trezorskih zapisa (Službeni glasnik Republike Srpske broj 25/11) i člana 30. stav 1 tačka k) Statuta Banjalučke berze a.d. Banja Luka (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 20/02,7/04,84/06,41/07 i 109/11), Upravni odbor Banjalučke berze na 42. sjednici održanoj dana 04.10.2013. usvaja:

PRAVILA TRŽIŠTA NOVCA

1. Opšte odredbe

Djelokrug pravila

Član 1.

Pravilima tržišta novca regulišu se:

- učesnici tržišta,
- instrumenti kojima se trguje na tržištu,
- sistemi trgovanja,
- način izmirenja obaveza po osnovu zaključenih transakcija,
- rješavanje sporova između učesnika.

Definicija pojmova

Član 2.

Pojedini izrazi u smislu ovih Pravila imaju sljedeće značenje:

- **Berza** se odnosi na Banjalučku berzu a.d. Banja Luka;
- **Tržište** označava tržište novca koje organizuje Berza;
- **Registar** se odnosi na Centralni registar hartija od vrijednosti a.d. Banja Luka;
- **BST** označava berzanski sistem koji se koristi za trgovanje hartijama od vrijednosti na Berzi;
- **STN** označava sistem koji se koristi za zaključivanje transakcija sa instrumentima tržišta novca;
- **Pravila Berze** odnose se na pravila kojima se regulišu članovi Berze, uvrštavanje hartija od vrijednosti, metode trgovanje hartijama od vrijednosti i nadzor članova Berze.

2. Učesnici

Član 3.

(1) Učesnik Tržišta može biti:

- Centralna banka Bosne i Hercegovine,
- Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine,
- Ministarstvo finansija Republike Srpske,

- Ministarstvo finansija Federacije Bosne i Hercegovine,
- Direkcija za finansije Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine,
- Investiciono-razvojna banka Republike Srpske a.d. Banja Luka,
- Društvo za upravljanje Penzijskim rezervnim fondom Republike Srpske a.d. Banja Luka,
- banka koja imaju dozvolu za obavljanje bankarske djelatnosti u Bosni i Hercegovini,
- mikrokreditno društvo koje ima dozvolu za obavljanje djelatnosti mikrokreditiranja u Bosni i Hercegovini,
- društvo za osiguranje koje ima dozvolu za obavljanje djelatnosti osiguranja u Bosni i Hercegovini,
- društvo za upravljanje investicionim i penzijskim fondovima koje ima dozvolu za obavljanje djelatnosti u Bosni i Hercegovini,
- berzanski posrednik,
- druge finansijske institucije u skladu sa propisima koji regulišu njihovo poslovanje.

- (2) Učesnik Tržišta trguje u svoje ime i za svoj račun ili račun fondova kojima upravlja.
- (3) Berzanski posrednici mogu trgovati u svoje ime i za svoj račun ili za račun svojih klijenata. Sadržaj instrukcije za trgovanje klijenta propisuje se Uputstvom za trgovanje na tržištu novca (u daljem tekstu: Uputstvo).
- (4) Učesnik pokreće postupak za prijem na Tržište podnošenjem zahtjeva.
- (5) Berza sa učesnikom potpisuje ugovor kojim se regulišu prava i obaveze.
- (6) Ugovorom iz prethodnog stava može se ograničiti učesniku pristup pojedinim instrumentima Tržišta.
- (7) Učesnik je obavezan da dostavlja Berzi finansijske izvještaje koji se objavljuju na internet stranicama Tržišta.
- (8) Učesnik je dužan da se pridržava odredbi ovih Pravila i Uputstava koje donosi Berza.

3. Instrumenti tržišta novca

Član 4.

- (1) Instrumenti Tržišta su:
 - depoziti (konvertibilna marka i devize),
 - kratkoročne hartije od vrijednosti,
 - repo ugovori,
 - valutni parovi,
 - ostali instrumenti tržišta novca.
- (2) Berza kreira posebne simbole za svaku vrstu instrumenta u skladu sa Uputstvom.
- (3) Početak trgovanja sa pojedinim instrumentom Tržišta utvrđuje se odlukom direktora Berze.

4. Sistemi trgovanja

Sistemi u upotrebi

Član 5.

Za trgovanje instrumentima Tržišta koriste se:

- BST, za trgovanje kratkoročnim hartijama od vrijednosti u skladu sa Pravilima Berze.
- STN, za zaključivanje poslova sa depozitima, kratkoročnim hartijama od vrijednosti, repo ugovorima, valutnim parovima i drugim instrumentima Tržišta, neposrednim pregovaranjem učesnika.

Član 6.

- (1) Učesnik pristupa BST i STN putem ličnog naloga na sistemu za prijavljivanje Berze i digitalnog sertifikata.
- (2) Upotreba naloga na sistemu za prijavljivanje i digitalnog sertifikata dozvoljena je samo ovlašćenom licu učesnika i za sve zloupotrebe odgovorni su ovlašćeno lice i učesnik Tržišta.

Berzanski sistem trgovanja (BST)

Član 7.

BST se koristi za:

- organizovanje javnih ponuda kratkoročnih hartija od vrijednosti u skladu sa propisima koji regulišu emisiju kratkoročnih hartija od vrijednosti Republike Srpske i Pravilima Berze koja se primjenjuju za javne ponude,
- sekundarno trgovanje kratkoročnim hartijama od vrijednosti u skladu sa Pravilima Berze za kontinuirano trgovanje.

Sistem za trgovanje instrumentima Tržišta (STN)

Član 8.

- (1) STN je elektronski informacioni sistem koji omogućava unos, izmjenu, povlačenje, zadržavanje i aktiviranje ponuda, zaključivanje, ispravku i poravnavanje poslova, te pregled informacija o trgovanju i poslovima.
- (2) STN se koristi za:
 - trgovanje depozitima,
 - sekundarno trgovanje kratkoročnim hartijama od vrijednosti,
 - zaključivanje REPO ugovora,
 - kupoprodaju deviza i
 - trgovanje ostalim instrumentima Tržišta.
- (3) Poslovi se zaključuju na osnovu bilateralnih pregovora između učesnika Tržišta.
- (4) Ponuda može biti upućena određenom učesniku (određena ponuda) ili svim učesnicima (opšta ponuda).

- (5) Određena ponuda je vidljiva samo učesniku ili učesnicima koji su navedeni u ponudi.
- (6) Opšta ponuda je vidljiva svim učesnicima Tržišta.
- (7) Ponude se unose u STN kroz masku za unos nove ponude ili odabirom već postojeće ponude na Tržištu.
- (8) Način unosa ponuda, zaključivanje, izmjene i poništavanja poslova detaljnije se propisuju Uputstvom.

Član 9.

- (1) Posao u STN zaključuje se kada se učesnici dogovore o svim uslovima kroz postupak pregovaranja.
- (2) Učesnici mogu zaključivati promptne i terminske poslove sa instrumentima Tržišta.
- (3) Promptni poslovi su poslovi kod kojih se obaveze iz posla izvršavaju na datum zaključenja posla (T+0).
- (4) Terminski poslovi su poslovi kod kojih se obaveze iz posla izvršavaju u budućnosti na T+n (n<366) po uslovima koji su dogovoreni između učesnika Tržišta na dan zaključenja posla.
- (5) STN automatski generiše zaključnicu (ugovor) i dostavlja je učesnicima u poslu.
- (6) Berza Uputstvom propisuje osnovne elemente zaključnice u zavisnosti od vrste transakcije.

Raspored trgovanja

Član 10.

- (1) Radni dan Tržišta je od 8.00 do 16.00 svaki dan osim subote, nedjelje i neradnih dana.
- (2) Spisak dana kada se ne trguje na Tržištu objavljuje se na internet stranici Tržišta.
- (3) Berza će posebnom odlukom propisati vremenski raspored za trgovanje depozitima, kupoprodaju deviza, trgovanje hartijama od vrijednosti i zaključivanje repo ugovora.
- (4) Kratkoročnim hartijama od vrijednosti se počinje trgovati naredni dan od dana prijema izvještaja o registraciji.
- (5) Kratkoročne hartije od vrijednosti se isključuju sa Tržišta jedan dan prije dospijea.

5. Trgovanje depozitima

Unos ponuda

Član 11.

Osnovni elementi ponude su:

- oznaka valute (BAM ili oznaka inostrane valute),
- vrsta ponude (isporuka ili prijem),
- datum poravnania,
- datum povrata,
- vrijednost depozita,
- godišnja kamatna stopa.

Član 12.

Samo učesnici koji su ovlašćeni za poslovanje sa depozitima u Bosni i Hercegovini (banke i mikrokreditna društva) mogu primati depozite putem STN.

Označavanje depozita

Član 13.

- (1) STN dodjeljuje ponudi oznaku vrste depozita na osnovu unesenih podataka.
- (2) Oznaka vrste depozita sastoji se od međunarodne slovne oznake valute i skraćenice koja se dodjeljuje u skladu sa ročnošću depozita.

Ročnost depozita

Član 14.

- (1) Standardni rokovi za depozite su:
 - prekononočni (O/N) - sredstva se uplaćuju na račun zajmoprimca na dan zaključenja transakcije, dok se povrat sredstava obavlja sljedećeg radnog dana,
 - TOM/NEXT (TND) - sredstva se uplaćuju na račun zajmoprimca prvi radni dan nakon zaključenja transakcije, dok se povrat sredstava obavlja sljedećeg radnog dana,
 - SPOT/NEXT (SND) - sredstva se uplaćuju na račun zajmoprimca drugog radnog dana nakon zaključenja transakcije, dok se povrat sredstava obavlja sljedećeg radnog dana,
 - kratkoročni (STD) - rok povrata je od 2 do 6 dana,
 - sedmični (1WD) - rok povrata je 7 dana,
 - dvosedmični (2WD) - rok povrata je od 8 do 14 dana,
 - trosedmični (3WD) - rok povrata je od 15 do 21 dan,
 - mjesečni (1MD) - rok povrata je od 22 dana do 1 mjeseca,
 - tromjesečni (3MD) - rok povrata je od 1 do 3 mjeseca,
 - šestomjesečni (6MD) - rok povrata je od 3 do 6 mjeseci,
 - devetomjesečni (9MD) - rok povrata je od 6 do 9 mjeseci,
 - godišnji (1YD) - rok povrata je od 9 mjeseci do 365 dana,
 - nestandardni (OTH).
- (2) Depoziti mogu biti u konvertibilnim markama (BAM) ili u inostranoj valuti.
- (3) Ukoliko se pozajmljivanje sredstava obavlja u inostranoj valuti, u ponudi se popunjava međunarodna slovna oznaka te valute.

Zaključivanje poslova

Član 15.

- (1) Poslovi sa depozitom se zaključuju kada se učesnici dogovore o uslovima.
- (2) Ukoliko su obje ugovorne strane saglasne, zaključeni posao se može raskinuti dva sata nakon zaključenja posla, a najkasnije do 15.45.
- (3) Postupak raskidanja posla detaljnije se propisuje Uputstvom.

Obračun kamate na depozite

Član 16.

Kamata na depozite obračunava se na sljedeći način:

$$Kamata = \frac{Iznos\ depozita \cdot Godišnja\ kamatna\ stopa \cdot Broj\ dana}{360}$$

Povrat depozita

Član 17.

- (1) Obračunatu kamatu zajedno sa glavnicom zajmoprimac je dužan platiti zajmodavcu na ugovoreni datum.
- (2) U slučaju da zajmoprimac ne vrati sredstva zajmodavcu na ugovoreni datum, zajmodavac ima pravo zaračunati zajmoprimcu zakonsku zateznu kamatu.
- (3) Zajmodavac je obavezan da bez odlaganja obavijesti zajmoprimca o kašnjenjima ili neizmirenju obaveza iz posla.
- (4) Zajmodavac je obavezan da bez odlaganja obavijesti Berzu o neizmirenju obaveza od strane zajmoprimca.

Instrumenti osiguranja

Član 18.

- (1) Učesnici koji primaju depozite mogu deponovati kod Berze potpisane bjanko mjenice.
- (2) Podatak o tome da li je učesnik deponovao kod Berze mjenicu iz prethodnog stava je dostupan ostalim Učesnicima Tržišta.
- (3) Ukoliko jedna ugovorna strana ne ispunji svoje ugovorne obaveze iz zaključenog posla, druga ugovorna strana može zatražiti mjenicu od Berze.
- (4) Prije predaje mjenice Berza će od suprotne ugovorne strane tražiti da odmah, a najkasnije do kraja sljedećeg radnog dana dostavi dokaz da je ispunila ugovorne obaveze proizašle iz zaključenog posla.
- (5) Ako suprotna ugovorna strana ne dostavi dokaz da je ispunila obaveze iz zaključenog posla, Berza će deponovanu mjenicu sa popunjenim iznosom koji odgovara uslovima iz zaključenog posla predati ugovornoj strani koja je od Berze tražila mjenicu.

Referentne kamatne stope

Član 19.

Berza objavljuje referentne kamatne stope za standardne depozite u skladu sa Uputstvom.

6. Trgovanje kratkoročnim hartijama od vrijednosti preko STN

Unos ponuda

Član 20.

- (1) Elementi ponude za zaključivanje posla sa hartijom od vrijednosti su:
 - oznaka vrste ponude (kupovina ili prodaja),
 - oznaka hartije od vrijednosti,
 - datum poravnanja,
 - količina,
 - cijena.
- (2) Cijena hartije od vrijednosti izražava se u procentima od nominalne vrijednosti.
- (3) Standard promjene cijene iznosi 0,0001 procentni poen.

Član 21.

Prodavac hartija od vrijednosti je dužan na svom računu kod Registra imati hartije od vrijednosti na dan kada se obaveze iz posla izvršavaju.

Dostavljanje zaključnica

Član 22.

- (1) Berza dostavlja zaključnice o sklopljenim poslovima na unaprijed utvrđene elektronske adrese učesnika i putem STN.
- (2) Zaključnice koje su kreirane preko STN predstavljaju vjerodostojan dokument koji potvrđuje zaključenje kupoprodajnog ugovora sa hartijama od vrijednosti od strane učesnika Tržišta.
- (3) Berza tokom dana trgovanja prosljeđuje podatke o sklopljenim poslovima Registru u realnom vremenu, te prosljeđuje učesnicima Tržišta informacije o poslovima koji se ne mogu realizovati.

Izmjena i raskid zaključenih poslova

Član 23.

- (1) Zaključeni poslovi se mogu mijenjati ili raskidati u roku od 30 minuta od zaključenja uz saglasnost učesnika u poslu, odnosno u roku od 15 minuta za poslove koji su sklopljeni u periodu od 15 minuta prije zaključenja trgovanja.
- (2) Nakon zaključenja trgovanja i isteka perioda za izmjenu i raskid poslova Berza dostavlja Registru preliminarni izvještaj sa svim poslovima koji se na taj dan trebaju realizovati.
- (3) Poslovi koji ne prođu verifikaciju Registra zbog toga što prodavac nema hartije od vrijednosti se poništavaju, o čemu se obavještavaju učesnici u poslu do 12.30 časova.

Plaćanje po zaključenim poslovima

Član 24.

- (1) Ugovorne strane dužne su da izvrše sve obaveze u skladu sa uslovima iz zaključenog posla.

- (2) Plaćanje po osnovu zaključenih poslova vrši se bilateralno u periodu od 12.30 do 13.00 časova na T+0, odnosno na utvrđeni datum izvršavanja obaveza za termenske poslove i repo ugovore.
- (3) Kupci su obavezni da pored čiste kupovne cijene plate i pripadajući dio nedospjele kamate, u skladu sa obračunom koji je sastavni dio zaključnice.
- (4) Prodavci su dužni da potvrde prijem uplata najkasnije do 13.45 časova, unosom potvrde preko STN ili slanjem zaključnice sa ovjerenim plaćanjem putem faksa.
- (5) Učesnik Tržišta koji je izvršio plaćanje za kupljene hartije od vrijednosti, a za koje prodavac nije potvrdio prijem uplata, može dostaviti Berzi uplatnicu sa zahtjevom da se ustanovi činjenično stanje. Ukoliko se nesporno utvrdi da je kupac uplatio sredstva prodavcu, Berza potvrđuje sklopljeni posao i isti uključuje u izvještaj koji se dostavlja Registru.
- (6) Ukoliko se do isteka roka za potvrdu plaćanja ne može nesporno utvrditi činjenično stanje na osnovu raspoloživih podataka, takav posao se ne uključuje u listu zaključenih poslova koja se šalje Registru.
- (7) Poslovi za koje nije izvršena uplata poništavaju se na kraju dana trgovanja.

Prenos vlasništva

Član 25.

- (1) Izvještaj o svim zaključenim i plaćenim poslovima dostavlja se Registru do 14.00 časova.
- (2) Prenos vlasništva nad hartijama od vrijednosti vrši sa na osnovu izvještaja iz prethodnog stava na T+0 u skladu sa propisima Registra.

Službena cijena hartija od vrijednosti

Član 26.

- (1) Službena cijena je prosječna cijena svih promptnih poslova koji su zaključeni sa određenom hartijom od vrijednosti u toku dana trgovanja.
- (2) Prilikom izračunavanja službene cijene ne uzimaju se u obzir cijene hartija od vrijednosti u terminskim poslovima i repo ugovorima.

7. Repo ugovori

Pravna priroda repo ugovora

Član 27.

- (1) U repo ugovoru istovremeno se zaključuje posao u kome se prodavac obavezuje da proda kupcu hartije od vrijednosti, a kupac da plati prodavcu kupovnu cijenu, te posao u kome se kupac obavezuje da proda te hartije od vrijednosti prodavcu na tačno određeni datum u budućnosti, a prodavac da plati kupcu reotkupnu cijenu.
- (2) Period između dana prodaje i dana reotkupa ne može biti duži od 365 dana.
- (3) Repo ugovori se mogu zaključiti sa:

- dužničkim hartijama od vrijednosti i
 - akcijama koje su uvrštene na službeno berzansko tržište.
- (4) STN registruje repo ugovor kao dvije posebne transakcije: transakcija prodaje i transakcija reotkupa.
- (5) Prodavac u repo ugovoru dužan je da na dan prodaje ima hartije od vrijednosti koje su predmet repo ugovora na računu kod Registra.
- (6) Kupac u repo ugovoru dužan je da na dan reotkupa ima hartije od vrijednosti koje su predmet repo ugovora na računu kod Registra.

Član 28.

- (1) Učesnici tržišta mogu zaključiti okvirni bilateralni repo ugovor kojim se detaljnije regulišu međusobna prava i obaveze u repo poslovima.
- (2) U slučaju iz prethodnog stava smatraće se da je zaključnica koja je sklopljena na Tržištu aneks okvirnog bilateralnog repo ugovora.
- (3) U slučaju da su odredbe okvirnog bilateralnog repo ugovora u suprotnosti sa Pravilima Tržišta, primjenjuju se odredbe Pravila Tržišta.

Vrste repo ugovora

Član 29.

- (1) S obzirom na vrstu hartija od vrijednosti moguće je zaključiti repo ugovor sa:
- državnim hartijama od vrijednosti (RPG),
 - opštinskim hartijama od vrijednosti (RPM),
 - korporativnim dužničkim hartijama od vrijednosti (RPC),
 - akcijama zatvorenih investicionih fondova (RPF),
 - akcijama privrednih društava koje su uvrštene na službeno berzansko tržište (RPE).
- (2) Oznaka vrste repo ugovora sastoji se od oznake iz prethodnog stava i skraćenice koja se dodjeljuje u skladu sa standardnim rokovima iz člana 14. ovih Pravila.

Unos ponuda

Član 30.

Osnovni elementi ponude za zaključivanje repo ugovora su:

- vrsta ponude (kupovina ili prodaja),
- datum kupovine,
- oznaka hartije od vrijednosti,
- kupovna cijena hartije od vrijednosti,
- količina hartija od vrijednosti,
- datum reotkupa,
- repo stopa koja se koristi za izračunavanje reotkupne cijene, odnosno razlike u cijeni,
- stopa kolaterala.

Zaključivanje i saldiranje repo ugovora

Član 31.

- (1) Nakon što ugovorne strane zakluče transakciju, STN generiše zaključnicu i dostavlja je istovremeno ugovornim stranama.
- (2) Zaključnica obavezno sadrži:
 - ime ili naziv kupca i prodavca,
 - imena ovlašćenih lica kupca i prodavca,
 - brojeve računa u bankama koji će se koristiti za plaćanje,
 - oznaku i ISIN kod hartije od vrijednosti,
 - datum zaključivanja transakcije,
 - datum kupovine,
 - kupovnu cijenu,
 - količinu hartije od vrijednosti,
 - datum reotkupa,
 - repo stopu koja se koristi za izračunavanje reotkupne cijene, odnosno razlike u cijeni,
 - razliku u cijeni,
 - reotkupnu cijenu,
 - stopu kolaterala,
 - ako se radi o transakciji koju bilo koja od ugovornih strana zaključuje kao posrednik naziv ugovorne strane koja djeluje kao posrednik i ime ili naziv ili identifikator lica za čiji se račun transakcija zaključuje;
 - bilo koji dodatni uslovi u vezi sa transakcijom.
- (3) Prigovor na zaključnicu izjavljuje se drugoj ugovornoj strani odmah i bez odgađanja faksom ili u elektronskoj formi. U suprotnom, smatraće se da sadržaj navedene zaključnice potvrđuje ranije ugovorene uslove iz transakcije.
- (4) Ugovorna strana koja izjavljuje prigovor na zaključnicu dužna je da taj isti prigovor bez odlaganja dostavi i Berzi.
- (5) U slučaju bilo kakvih suprotnosti između uslova navedenih u zaključnici, ukoliko na istu nije bilo prigovora i odredbi okvirnog bilateralnog repo ugovora, zaključnica i uslovi navedeni u njoj smatraće se mjerodavnim za predmetnu transakciju.
- (6) Na datum kupovine prodavac se obavezuje da će isporučiti kupcu hartije od vrijednosti, pri čemu se kupac obavezuje da će na taj isti dan platiti prodavcu kupovnu cijenu.
- (7) Na datum reotkupa kupac se obavezuje da će isporučiti prodavcu ili posredniku hartije od vrijednosti, pri čemu se prodavac obavezuje da će na isti dan isplatiti kupcu reotkupnu cijenu.
- (8) Transakcija se smatra dospelom na ugovoreni datum reotkupa.

Prihodi od hartija od vrijednosti

Član 32.

- (1) Kupac hartije od vrijednosti iz repo ugovora dužan je odmah isplatiti prodavcu sve prihode od hartije od vrijednosti u bruto iznosu koji je dobio od emitenta.
- (2) Prihodi od hartija od vrijednosti odnose se na otplatu glavnice, kamate, dividende i ostale isplate.

Upravljanje izloženosti putem margina

Član 33.

- (1) Ukoliko su ugovorne strane dogovorile mogućnost upravljanja izloženosti putem margina, svi margin transferi hartija od vrijednosti vršiće se po osnovu naloga Berze prema Registru, a na osnovu instrukcija koje daje ugovorna strana koja ima obavezu da izvrši margin transfer.
- (2) Margin transfer predstavlja bilo koje plaćanje ili povrat plaćanja, odnosno bilo koju kombinaciju plaćanja ili povrata plaćanja margina u novcu i prenos margin hartija od vrijednosti, odnosno ekvivalentnih margin hartija od vrijednosti, a u vezi sa nadoknađivanjem razlike nastale izloženosti jedne ugovorne strane prema drugoj u skladu s odredbama bilateralnog okvirnog ugovora.
- (3) Transakcijska izloženost predstavlja u bilo kojem trenutku u vremenu između dana kupovine i dana reotkupa, razliku između:
 - a) reotkupne cijene pomnožene s margin koeficijentom i
 - b) tržišne vrijednosti (ekvivalentnih) hartija od vrijednosti u tom trenutku.

Ukoliko je a) veće od b), smatra se da postoji transakcijska izloženost kupca prema prodavcu u visini razlike ta dva iznosa. Ukoliko je b) veće od a), smatra se da postoji transakcijska izloženost prodavca prema kupcu u visini razlike ta dva iznosa.

- (4) Margin koeficijent predstavlja odnos između tržišne i kupovne cijene hartija od vrijednosti na dan kada je transakcija zaključena. Pomoću njega se izračunava izloženost jedne ugovorne strane prema drugoj, s obzirom na bilo koju pojedinačnu transakciju.
- (5) Upravljanje izloženosti putem margina detaljnije se reguliše Uputstvom.

Član 34.

- (1) Na postupak zaključivanja i saldiranja repo ugovora shodno se primjenjuju odredbe iz članova 22-25. ovih Pravila.
- (2) Berza objavljuje referentne repo stope u skladu sa Uputstvom.

Povreda repo ugovora

Član 35.

- (1) Smatra se da je nastupila povreda repo ugovora od strane kupca ili prodavca hartije od vrijednosti:
 - ako kupac na datum kupovine ne plati prodavcu kupovnu cijenu ili ukoliko prodavac na datum reotkupa ne plati kupcu reotkupnu cijenu i ukoliko nakon toga ugovorna strana koja nije prekršila ugovorne odredbe dostavi pisano obavještenje o navedenoj povredi ugovora ugovornoj strani koja je prekršila ugovorne odredbe,
 - ako prodavac na datum kupovine ne isporuči kupcu kupljene hartije od vrijednosti ili ukoliko kupac na datum reotkupa ne isporuči prodavcu iste hartije od vrijednosti i ukoliko nakon toga ugovorna strana koja nije prekršila ugovorne odredbe dostavi pisano obavještenje o navedenoj povredi ugovora ugovornoj strani koja je prekršila ugovorne odredbe,
 - ako kupac ne poštuje odredbe člana 32. Pravila i ukoliko ugovorna strana koja nije prekršila ugovorne odredbe dostavi pisano obavještenje o navedenoj povredi ugovornoj strani koja je prekršila ugovorne odredbe,

- ukoliko je protiv kupca ili prodavca podnesen prijedlog za otvaranje stečajnog ili likvidacionog postupka i/ili prethodnog postupka, ili ukoliko dođe do imenovanja posebne uprave banke od strane regulatora ili suda, i ukoliko ugovorna strana koja nije prekršila ugovorne odredbe dostavi pisano obavještenje o navedenoj povredi ugovora ugovornoj strani koja je prekršila ugovorne odredbe (osim u slučajevima kada je stečajni ili likvidacioni postupak već otvoren, a kada pisano obavještenje o povredi ugovora nije potrebno već se sama činjenica da je stečajni odnosno likvidacioni postupak otvoren smatra povredom ugovora),
- ako kupac ili prodavac pisanim putem izjavi drugoj ugovornoj strani da nije u mogućnosti ili da ne namjerava ispuniti bilo koju od svojih obaveza u skladu s bilo kojom transakcijom, odnosno ukoliko se neosporno utvrdi da jedna ugovorna strana nije sposobna za plaćanje, i ukoliko ugovorna strana koja nije prekršila ugovorne odredbe dostavi pisano obavještenje o navedenoj povredi ugovora ugovornoj strani koja je prekršila ugovorne odredbe,
- kada je kupac ili prodavac suspendovan ili isključen iz članstva na Tržištu novca ili je suspendovan iz trgovanja hartijama od vrijednosti od strane regulatornog tijela, i/ili ukoliko je imovina trećih osoba – investitora, koja se nalazi u kastodiju kupca ili prodavca, ili je kupcu odnosno prodavcu data na upravljanje odlukom nadležnog državnog tijela, komisije, agencije ili nadzornog tijela, prenesena na drugu ugovornu stranu ili je odlučeno da se navedene hartije od vrijednosti pod kastodijem i/ili imovina data na upravljanje prenesu povjereniku, kastodi banci odnosno nekoj trećoj osobi, a u skladu sa propisima, i ukoliko ugovorna strana koja nije prekršila ugovorne odredbe dostavi obavještenje o navedenoj povredi ugovora ugovornoj strani koja je prekršila ugovorne odredbe,
- ako kupac ili prodavac prekrši bilo koju drugu odredbu okvirnog bilateralnog ugovora, ukoliko su stranke isti potpisale, te istu obavezu ne ispuni u naknadnom roku od 30 dana nakon prijema pisanog zahtjeva druge ugovorne strane za naknadnim ispunjenjem navedene obaveze, i ukoliko ugovorna strana koja nije prekršila ugovorne odredbe dostavi obavještenje o navedenoj povredi ugovora ugovornoj strani koja je prekršila ugovorne odredbe.

(2) U slučaju povrede ugovora iz prethodnog stava ovog člana primjenjuju se odredbe člana 36.

Član 36.

- (1) Smatraće se da je kod svake transakcije koja je u toku između ugovornih strana u trenutku nastupanja povrede ugovornih odredbi nastupio datum reotkupa, odnosno da su sve transakcije dospjele, odnosno da su tim danom sve transakcije zaključene između ugovornih strana prestale u smislu odredbi zakona kojim se reguliše stečajni postupak.
- (2) U slučaju povrede ugovora tržišnu vrijednost hartija od vrijednosti na novi datum reotkupa ili datum dospijeća obračunava i utvrđuje ugovorna strana koja nije prekršila ugovor.
- (3) Ugovorne strane ne isporučuju hartije od vrijednosti, već se njihova tržišna vrijednost uračunava u uzajamna novčana potraživanja nastala na osnovu repo ugovora, nakon čega se smatra da je kompenzacijom nastala neto razlika koja dospijeva na naplatu prvog radnog dana nakon što je nastupila povreda repo ugovora.
- (4) Ugovorna strana koja nije prekršila odredbe ugovora obavezna je da ugovornoj strani koja je prekršila odredbe ugovora bez odlaganja pošalje pisano obavještenje u kojem izjavljuje da je:
 - a) prodala iste hartije od vrijednosti koje je trebala isporučiti, odnosno kupila iste hartije od vrijednosti koje su joj trebale biti isporučene, te da je odlučila kao tržišnu vrijednost hartija od vrijednosti prilikom povrede ugovora izabrati neto prihod dobijen od prodaje tih hartija od vrijednosti, umanjen za sve razumne troškove, naknade i druga davanja povezana sa prodajom hartija od vrijednosti, odnosno ukupan trošak kupovine tih hartija od vrijednosti uključujući i

- sve razumne troškove, naknade i druga davanja povezana sa kupovinom hartija od vrijednosti; ili
- b) pribavila prodajne, odnosno kupovne cijene na berzi za iste hartije od vrijednosti, pri čemu se moraju odnositi na komercijalno razumnu količinu hartija od vrijednosti (koju utvrđuje ugovorna strana koja nije prekršila ugovor), uz navođenje cijene (u slučaju postojanja više cijena uzima se njihova aritmetička sredina) i transakcijskih troškova kupovine ili prodaje te količine hartija od vrijednosti, te da je izabrala te cijene umanjena za transakcijske troškove (u slučaju prodaje hartija od vrijednosti), odnosno uvećana za transakcijske troškove (u slučaju kupovine hartija od vrijednosti), nakon čega će se konačno dobijeni iznos smatrati tržišnom vrijednošću hartija od vrijednosti u slučaju povrede repo ugovora; ili
 - c) postupajući u dobroj vjeri, bezuspješno pokušala prodati ili kupiti hartije od vrijednosti u skladu sa tačkom a) ovog stava, odnosno pribaviti kupovne/prodajne cijene sa berze u skladu sa tačkom b) ovog stava ili oboje, ili je procijenila da ne bi bilo komercijalno razumno pribaviti ili koristiti bilo koje cijene pribavljene u skladu sa tačkom b) ovog stava, te da je utvrdila fer vrijednost hartija od vrijednosti na bazi dostupnih informacija o sličnim hartijama od vrijednosti i da tu fer vrijednost uzima kao tržišnu vrijednost hartija od vrijednosti u slučaju povrede repo ugovora.
- (5) Ugovorna strana koja je prekršila ugovorne odredbe dužna je ugovornoj strani koja nije prekršila ugovorne odredbe nadoknaditi sve troškove koji su nastali zbog povrede Ugovora, zajedno sa zakonskim zateznim kamatama.
- (6) Ukoliko prodavac ne isporuči kupcu kupljene hartije od vrijednosti na ugovoreni datum kupovine, kupac ima pravo:
- a) zahtijevati od prodavca povrat plaćenog iznosa bez odgađanja, ukoliko je platio kupovnu cijenu prodavcu; ili
 - b) otkazati navedenu transakciju na način da pošalje pisano obavještenje o otkazu transakcije prodavcu, pri čemu će se smatrati da je prestala obaveza prodavca za isporukom kupljenih hartija od vrijednosti kupcu i obaveza kupca za isporukom hartija od vrijednost prodavcu na datum reotkupa, te da je prodavac na dan otkaza dužan kupcu platiti iznos jednak razlici između reotkupne i kupovne cijene.
- (7) Ukoliko kupac ne isporuči prodavcu hartije od vrijednosti na ugovoreni datum reotkupa, prodavac ima pravo:
- a) zahtijevati od kupca povrat plaćenog iznosa bez odgađanja, ukoliko je platio reotkupnu cijenu kupcu;
 - b) otkazati navedenu transakciju u skladu sa stavovima (2), (3), (4) i (5) ovog člana.
- (8) Pisana obavještenja iz ovog člana dostavljaju se i Berzi i služe kao osnov za raskid transakcije reotkupa.

8. Kupoprodaja deviza

Unos ponuda

Član 37.

Osnovni elementi ponude su:

- vrsta ponude (kupovina ili prodaja),
- datum poravnanja,
- valutni par (osnovna valuta i valuta za poravnanje),
- vrijednost u osnovnoj valuti,
- devizni kurs.

Zaključivanje poslova

Član 38.

- (1) Učesnici mogu bilateralno ugovarati kupoprodaju deviza za parove koji se utvrđuju odlukom direktora Berze.
- (2) Poslovi kupoprodaje deviza mogu biti promptni ili terminski.
- (3) Kod promptne kupoprodaje obaveze iz posla izvršavaju se na datum zaključenja posla (T+0), a kod terminske obaveze iz posla izvršavaju se u budućnosti na T+n (n<366) po uslovima koji su dogovoreni između učesnika na dan zaključenja posla.
- (4) Poslovi se zaključuju na osnovu bilateralnih pregovora između učesnika Tržišta.
- (5) Označavanje valutnih parova, unos ponuda, te zaključivanje, izmjena i poništavanje poslova detaljnije se propisuje Uputstvom.
- (6) Nakon zaključenja posla kupoprodaje deviza, STN kreira zaključnicu koju dostavlja učesnicima u poslu.
- (7) Učesnici su dužni da izmire sve ugovorene obaveze u skladu sa elementima iz zaključnice.
- (8) Ukoliko su obje ugovorne strane saglasne, zaključeni posao se može raskinuti dva sata nakon zaključenja posla, a najkasnije do 15.45.

Povezivanje sa drugim tržištima novca

Član 39.

- (1) Berza može zaključiti poseban sporazum o povezivanju sa drugim tržištem novca u segmentu Tržišta koji se odnosi na kupoprodaju deviza.
- (2) Sporazumom se reguliše:
 - način prosljeđivanja naloga učesnicima drugog tržišta, u slučaju da se posao ne može zaključiti na Tržištu,
 - odgovornost za izvršavanje obaveza po osnovu poslova koje su učesnici Tržišta zaključili sa učesnicima tržišta sa kojim je zaključen sporazum o povezivanju.

9. Zaustavljanje trgovanja

Član 40.

- (1) Berza može privremeno ili trajno zaustaviti trgovanje svim ili pojedinim instrumentima Tržišta ako:
 - se procijeni da postoji mogućnost nastanka štete,
 - nastupe veća kolebanja kursa (kamatne stope), odnosno druge vanredne okolnosti,
 - se procijeni da je to neophodno radi zaštite investitora.
- (2) Učesnici su dužni obavijestiti Berzu ukoliko imaju saznanja o okolnostima ili činjenicama koje mogu da prouzrokuju štetu ili ugroze interese investitora.
- (3) Privremeno zaustavljanje trgovanja traje dok se ne otklone uzroci zbog kojih je trgovanje zaustavljeno.

10. Rješavanje sporova između učesnika

Obavještanje Berze

Član 41.

- (1) Ugovorna strana koja nije ispunila svoje obaveze koje su nastale na osnovu zaključenih poslova dužna je odmah i bez odlaganja obavijestiti Berzu.
- (2) Ugovorna strana koja je svoje obaveze izvršila u roku, dužna je odmah i bez odlaganja obavijestiti Berzu o propustu druge ugovorne strane koja nije izvršila svoje obaveze koje proizlaze iz zaključenih poslova.

Rješavanje sporova

Član 42.

- (1) U slučaju da jedna ugovorna strana ne ispunji svoje obaveze iz zaključenog posla, ugovorne strane koje su učestvovala u transakciji dužne su bez odlaganja pokušati nastali spor riješiti mirnim putem.
- (2) U slučaju nemogućnosti rješavanja spora mirnim putem, ugovorne strane će pokušati spor riješiti arbitražnim postupkom koji se vodi kod Berzanskog suda.
- (3) U slučaju nemogućnosti rješavanja spora pred Berzanskim sudom, spor se rješava pred Okružnim privrednim sudom u Banjoj Luci.

Odgovornost učesnika

Član 43.

- (1) Ugovorna strana koja nije ispunila svoju obavezu iz zaključenog posla dužna je odmah i bez odlaganja, a najkasnije u roku od jednog dana od isteka roka za poravnanje, drugoj strani vratiti sve što je od nje primila u vezi sa tim poslom.

- (2) Učesnik koji je odgovoran za neispunjenje ugovorne obaveze oštećenom učesniku odgovara za svu nastalu štetu.

Član 44.

Berza ne odgovara učesnicima za izmirenje obaveza i nastalu štetu.

11. Mjere protiv učesnika Tržišta

Član 45.

- (1) Učesnik je dužan pravovremeno izvršavati sve obaveze prema drugim učesnicima i Berzi.
- (2) Učesnik koji se ne pridržava ugovorenih obaveza podliježe mjerama koje izriče Berza u skladu sa ovim Pravilima. O izrečenim mjerama Berza može obavijestiti sve učesnike Tržišta.
- (3) U slučaju da učesnik ne poštuje odredbe ovih Pravila, Uputstava i drugih akata Berze koje se odnose na izvršavanje obaveza preuzetih zaključnicom, Berza može izreći sljedeće mjere:
- opomenu,
 - novčanu kaznu u visini do 10.000 KM,
 - isključenje na određeni rok ili
 - trajno isključenje.
- (4) Opomena se izriče u slučaju lakših kršenja odredbi ovih Pravila, Uputstava i drugih akata Berze koje se odnose na Tržište novca. Opomena može biti uz obavještanje učesnika ili javna opomena.
- (5) Novčana kazna se može izreći za teža ili ponovljena kršenja ovih Pravila, Uputstava i drugih akata Berze.
- (6) Mjera isključenja na određeni rok se može izreći zbog teže povrede odredbi ovih Pravila, Uputstava i drugih akata Berze. Mjera privremenog isključenja može biti izrečena najduže u trajanju od tri mjeseca.

12. Naknade Berze

Član 46.

Učesnici su dužni plaćati naknade Berzi po osnovu članstva i zaključenih transakcija u skladu sa Odlukom o naknadama koju utvrđuje Upravni odbor Berze.

13. Prelazne i završne odredbe

Član 47.

- (1) Berza je dužna u roku od 15 dana od dana stupanja na snagu ovih Pravila donijeti:
- Uputstvo za trgovanje,
 - Standardni okvirni repo ugovor,

- Obrazac zahtjeva za prijem na Tržište.

Član 48.

- (1) Pravila tržišta novca se smatraju donesenim danom odobrenja od strane Komisije za hartije od vrijednosti, a stupaju na snagu osmog dana od dana objave na internet stranici Banjalučke berze.
- (2) Stupanjem na snagu ovih Pravila, prestaju da važe Pravila tržišta kratkoročnih hartija od vrijednosti Republike Srpske broj 01-UO-161/11 od 23.03.2011.

Broj: 01-UO-718/13

04.10.2013. godine

PREDSJEDNIK UPRAVNOG ODBORA

Bratoljub Radulović